

Křivoklát, 1972

Křivoklát, 1974

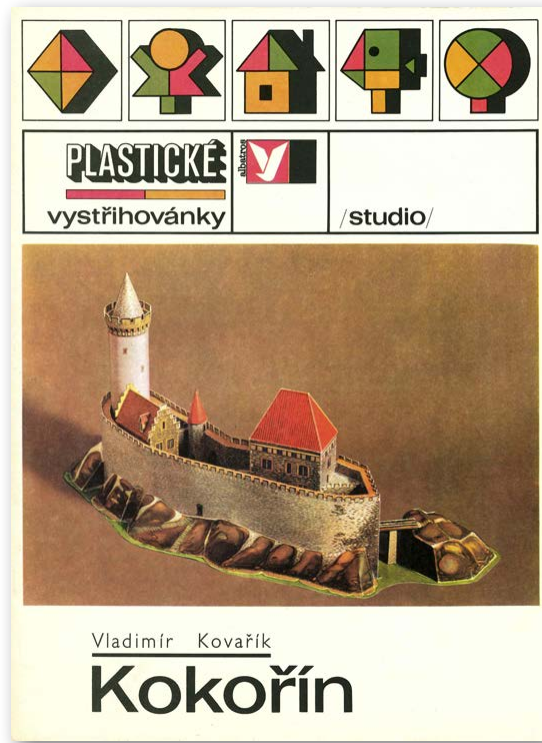
Křivoklát, 1988

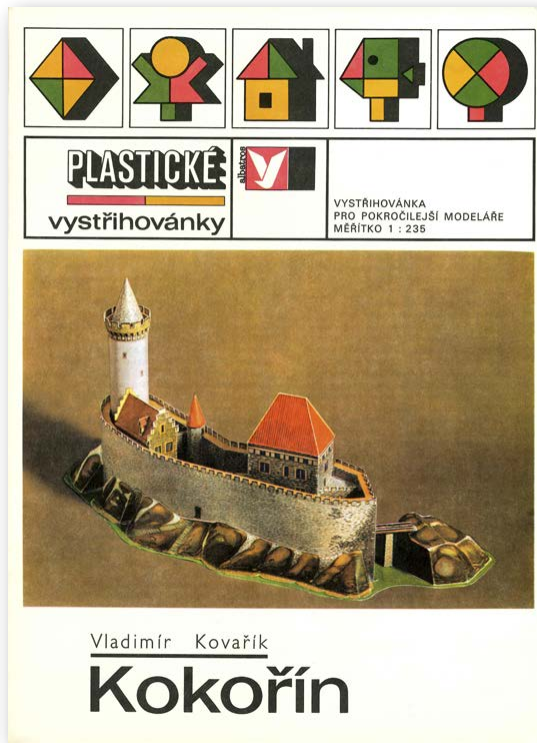
Křivoklát (jap.), 1974

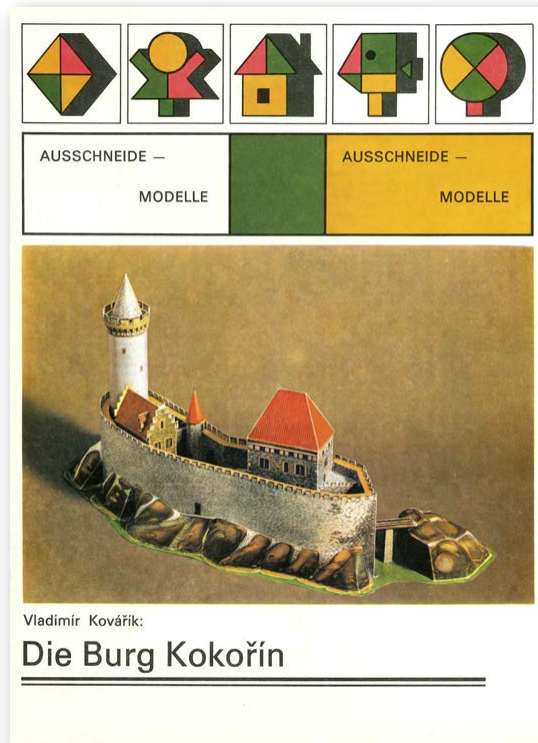
dochovaný originální model Křivoklátu, postavený V. Ročmanem pro foto na obálku

Kokořín, 1979

Kokořín, 1991

Kokořín (něm.), 1986

Křivoklát

Středověký hrad, jehož přesná doba vzniku není známa, ale jehož počátky sahají do 12. století. Vlastní výstavba pak započala kolem roku 1230. Hrad můžeme považovat za věčného soupeře nepříteli vzdáleného Karlštejna. Také on se těšil zájmu krále a knížat, a v moderní době lákal návštěvníky ze všech koutů světa. Stavba, již vévodi Velká věž, má zvláštní trojúhelníkový půdorys a jako sídelní hrad českých králů se stala prvním útočištěm Elišky Přemyslovny, když v roce 1316 požár zachvátil Pražský hrad. Pobýval tu i Otec vlasti Karel IV. po rozepři mezi jeho rodiči: Jan Lucemburský chlapce odebral právě Elišce a mezi jeho třetím a sedmým rokem ponechal tehdy ještě Václava na Křivoklátě. Ten se sem vrátil po dvanácti letech s manželkou Blankou z Valois a na hradě se narodila jejich dcera Markéta. Karel IV. však posléze dával přednost zmíněnému Karlštejnu. Historii Křivoklátu poznamenaly dvě zásadní okolnosti: Předně se stal doslova „sběratelem požárů“; ty největší zaregistrovaly historické prameny v letech 1422, 1597, 1643 a 1826. Pokud bychom chtěli určit ten nejhorší, nejspíš bychom se přiklonili k druhému v pořadí, jenž hrad prakticky zničil. Druhou okolností bylo od 16. století vlastnictví hradu rodem Habsburků, jimž se prostor Velké věže jevil jako ideální vězení. Ovšem už předtím zde byly drženy některé významné osobnosti – ostatně i Karel IV. byl na hradě držen proti své vůli, třebaže jako dítě – a dokonce se tu i popravovalo, a to v srpnu 1496 po povstání kutnohorských havířů.

Nejznámějšími hradními vězni byli biskupský kněz Jednoty bratrské Jan Augusta a jeho sekretář Jakub Bílek, k nimž lze přiřadit poněkud tajemného anglického alchymistu Edwarda Kelleyho, jehož si pamatujeme z dvoudílné veselohry *Císařův pekař a pekařův císař* – v tomto filmu režiséra Martina Friče z roku 1952 ho ztvárnil herec Jiří Plachý. Kelley byl na hradě vězněn, protože nedokázal uskutečnit své sliby o elixíru života a schopnosti získávat zlato z obyčejných surovin. Habsburkové v letech 1655–1658 zastavili Křivoklát Schwarzenbergům, poté přešel v roce 1685 do majetku Valdštejnů, ale ani ti jej dlouho nedoručili – šlechtické sňatky a majetkové šarády nakonec přihrály hrad do majetku rodu Fürstenbergů. Po posledním požáru se hrad dočkal rozsáhlé rekonstrukce pod vedením Josefa Mockera a Kamila Hilberta (prvně jmenovaný se rovněž významně podílel na opravě Karlštejna). Nově vzniklý Československý stát uvalil jménem ministerstva zemědělství na Křivoklát nucenou správu a po zavedení pozemkové reformy jej Maxmilián Egon II. Fürstenberg prodal v roce 1929 Československému státu za 118,5 milionu korun. V současné době je Křivoklát ve správě Národního památkového ústavu.

Hrad není jen oblíbenou turistickou atrakcí a místem občasných dobových hrátek – například střelby z kuší na kančí kůži – ale vzhledem ke své poloze a romantické povaze bývá často využíván filmaři pro historické filmy či pohádky. Připomeňme jen ty nejznámější nebo nejzajímavější. Z pohádek to určitě budou *Mrtvý princ* (1971), *Honza málem králem* (1977), *Jak se budí princezny* (1978), *Sůl nad zlato* (1982), *Třetí princ* (1984), *Anděl Páně* (2005) či *Škola princů* (2010). Zajímavostí je, že se Křivoklát objevil i ve filmovém muzikálu *Noc na Karlštejně* (1973), kde představoval lovecký zámek Karlík. Z dalších významných filmů vzpomeňme *Slasti otce vlasti* (1969), *Tři veterány* (1983), *Ohnivě ženy* (1984), *Bathory* (2008) nebo *Jana Žižka* (2022). Pokud bychom chtěli vybrat nejfotogeničtější místo hradu, patrně by zvířel balkon na horním nádvoří.

Na skalní ostroh nad Rakovnickým potokem zavítali i zahraniční filmaři; asi největšími hvězdami v jeho zdech byli Matt Damon a Heath Ledger v *Kletbě bratří Grimmů* (2005) a tři roky nato Angelina Jolie a James McAvoy ve snímku *Wanted*.

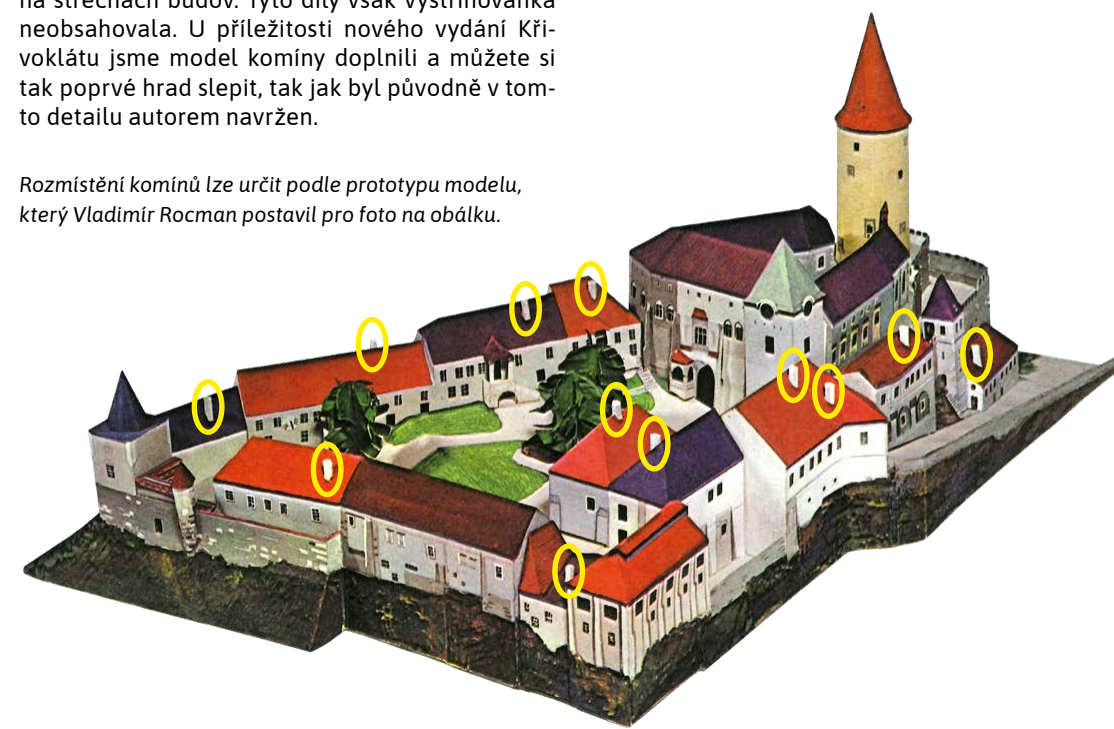
Model hradu se skládá z několika složitějších pláštů budov a dílů jednodušších. Každý díl je pro usnadnění práce označen červeným pořadovým číslem a pomocným očíslováním jednotlivých zálepek (menší černá čísla, někdy pro upřesnění s písmeny).

Model je rozdělen na dva celky – druhé nádvoří s jádrem hradu, hlavní věží a příjezdovou cestou (listy **1, 2, 3a, 8**) a první nádvoří. (listy **4, 5, 6, 7, 8**). Začnete slepením konstrukčně jednoduchých budov č. **36, 38, 34, 40** a **13**. Když získáte zkušenost s vlastnostmi papíru, na němž je model vytištěn, pokračujte dál ve stavbě hradu od pořadového čísla **1**. Jednotlivé slepené části hradu přilepujte k sobě podle červeného očíslování, ale nenalepuje je zatím na žádnou podložku. Při přilepování další budovy budete totiž potřebovat, aby vnitřky budov byly přístupné, abyste mohli lepení části k sobě buď prsty, kolíčky na prádlo, nebo pinzety pevně přitisknout. V orientaci při stavbě vám nejlépe poslouží nákres půdorysu hradu. Z návodných kreseb též vyplývá, že dva základní celky (komplex druhého nádvoří a komplex prvního nádvoří) modelujeme každý zcela samostatně a teprve na závěr je slepíme dohromady. Připomínáme, že některé zálepky na spodním okraji nejsou určeny k zalepení, ale pouze zpevní svým ohnutím stěny budov. Oblé pláště budov vytvářejte protažením přes hranu stolu. Kuželová střecha hlavní věže a některé další objekty nemají zálepky. Stačí jen natřít lepidlem hranu papíru a přitisknout. Stromy slepte úplně na závěr dle návodné kresby a po zaschnutí prostříhejte podle vodorovných černých čar.

Opravy
Původní model nebyl dokonalý a při jeho stavbě modeláři narazili na drobné nedostatky. U nového vydání jsme se rozhodli některé odstranit. Konkrétně jde např. o posuny čerchovaných čar vyznačujících umístění nalepení dílů schodišť a úprava konstrukce přístavku u vstupní brány do druhého nádvoří.

Komíny
Na modelu vyfoceném na obálce u předchozích vydání si při bližším pohledu všimneme komínů na střechách budov. Tyto díly však vystřihovanka neobsahovala. U příležitosti nového vydání Křivoklátu jsme model komínů doplnili a můžete si tak poprvé hrad slepit, tak jak byl původně v tomto detailu autorem navržen.

Rozmístění komínů lze určit podle prototypu modelu, který Vladimír Ročman postavil pro foto na obálku.

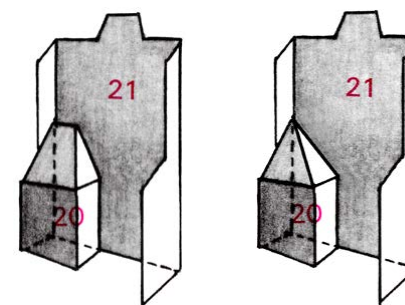
Chybějící dům
Modeláři, kteří si před stavbou modelu rádi shánějí podklady a blíže se seznamují s předlohou, zjistí jeden malý rozdílný v podobě chybějícího domu v jihozápadním cípu hradu. Jde o stavbu náležející k technologii výroby piva, které se na Křivoklátu vařilo od poloviny 16. století. Budova, na kterou upozorňujeme, je tzv. chladicí štok a byla vybudována na počátku 20. století. Svému účelu sloužila až do roku 1951, kdy se zde pivo vařit přestalo. V době vzniku modelu v roce 1972 ještě tento „moderní“ objekt stál a patrně na podnět památkářů byl v roce 1976 odstraněn.

Na dobové pohlednici z roku 1952 je budova chladicího štoku v jihozápadním rohu dobře vidět.

Dnes je dominantou jihozápadní části hradu opět Zlatá bašta.

Původní návod přístavku a opravená část návodu.